

JERNKONTORET

REMISSVAR

Stockholm, 7 oktober 2017

Jernkontoret Diariensr 19/17

Dnr M2017/01639/R

Anna Josefsson,
Miljö- och energidepartementet
anna.josefsson@regeringskansliet.se

Remiss av promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft

Jernkontoret är den svenska stålindustrins branschorganisation och företräder stålindustrin i frågor som berör energi och miljö, forskning och utbildning, handelspolitik, standardisering, samt skatter och avgifter. Avseende vattenfrågor så stödjer Jernkontoret sina medlemsföretag i deras lokala vattenarbete på vattendistriktsnivå men också avseende nationella och regionala vattenfrågor som en nödvändig del i arbetet med att implementera ramdirektivet för vatten och havsmiljödirektivet.

Stålindustrin har antagit en gemensam vision för 2050 – **Stål formar en bättre framtid.**

Visionen beskriver hur stålindustrin kan leda teknikutvecklingen, föda kreativa individer och skapa miljönytta. Stålindustrin vill vara en stark aktör i omvandlingen till det hållbara samhället och ta ett ansvar för människa och miljö.

Inledning

Jernkontoret har deltagit i den dialog som har förts mellan näringslivet och Miljö- och Energidepartementet samt Näringsdepartementet mellan 2015 och 2017 i syfte att påtala behovet av en svensk lösning på hur Weserdomen ska tillämpas i svensk lagstiftning. Vi har även lyft frågan hos berörda myndigheter bl a Havs- och Vattenmyndigheten. Vi vill understryka att vi ser denna dialog som både positiv och nödvändig och hoppas att den fortsätter även efter remissvaren har kommit in.

Jernkontoret har också deltagit i det arbete som Svenskt Näringsliv har utfört för att analysera remitterat förslag, och ta fram ett modifierat förslag av de ändringar som behöver göras i svensk lagstiftning för att implementera ramdirektivet för vatten, i syfte att tillmötesgå EU-kommissionens kritik av det svenska genomförandet. De samhällsaktörer som medverkat i arbetet har varit Innovations- och kemiindustrierna, Jernkontoret, Lantbrukarnas Riksförbund: LRF, Skogsindustrierna, SveMin, Svenskt Näringsliv och Svenskt Vatten samt några verksamhetsutövare. Under arbetets gång har Svensk Vattenkraftförening och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, samt ytterligare verksamhetsutövare beretts möjligheter att lämna synpunkter. Även företag i och huvudorganisationen för el- och energisektorn har konsulterats i arbetet.

Besöksadress
Kungsträdgårdsgatan 10
Postadress
Box 1721, 111 87 Stockholm

Telefon
08-679 17 00
Telefax
08-611 20 89

E-post
office@jernkontoret.se
Webbplats
www.jernkontoret.se

Organisationsnr
802001-6237

JERNKONTORET

Jernkontoret stödjer helt de förslag som lämnats i Svenskt Näringslivs remissyttrande inklusive bilagda förslag om modifieringar av föreslagna ändringar i berörd lagstiftning och analys av Weserdomen.

Vi stödjer också de remissvar som skickats direkt till Miljö-och Energidepartementet från medlemsföretagen, t ex Sandvik Materials Technology AB, samt Uddeholms AB med Hagfors Kommun, och intressentföretag (t ex LKAB) och refererar till dessa i vårt svar.

Vårt remissvar fokuserar på hur våra stålföretag berörs av remitterade ändringar med fokus på (1) förslag om tudelad prövning, (2) förslag att bedömningen om försämring utgår från redan fastställda gränser för miljö kvalitetsnormer enligt HVMFS 2013:19, (3) förslag att ändringstillstånd kan leda till prövning av hela verksamheten. Vi anser också att de i nuläget begränsade undantagsmöjligheterna utgör ett övergripande problem som kan få negativa konsekvenser på ovan nämnda förslag.

Rörande vattenkraft som omfattas av lagförslaget så är Jernkontoret som energianvändare berörd och vi vill framföra följande generella synpunkter: Den stabila elförsörjningen i det svenska energisystemet har varit en av förutsättningarna för en stark svensk industri under över 100 år. Här har Vattenkraften spelat en ytterst viktig roll sedan tidigt 1900-tal och kommer så att göra under överskådlig framtid. Målen och besluten som fattades inom energiöverenskommelsen leder till en minskande mängd planerbar produktion i det svenska elkraftsystemet och med en målsättning om ett 100% förnybart elsystem kommer behovet av en stabil vattenkraftproduktion att öka alltmer.

Mot denna bakgrund är det av yttersta vikt för den elintensiva basindustrin att vattenkraften kan fortsätta leverera olika systemtjänster i elkraftsystemet där följande är av yttersta vikt:

- regleringen av effektbehovet från timme till timme när vinden och lasten varierar
- balansering inom timmen
- frekvensreglering

Om vare sig stabil elförsörjning i form av tillräcklig kapacitet inom timmen eller stabil elförsörjning i form av frekvenshållning kan garanteras via vattenkraften i takt med att kärnkraften avvecklas ser vi stora risker för svåra störningar såväl inom viktiga samhällsfunktioner som för industrins produktion. I övrigt stödjer vi Svenskt Näringslivs synpunkter på inverkan på energiproduktion.

Att ändringstillstånd för miljöfarlig verksamhet kan omvandlas till prövning av hela verksamheten i remitterat förslag leder till orimliga omprövningar av befintlig verksamhet. Vi förespråkar att huvudregeln kvarstår för miljöfarlig verksamhet, att ändringstillstånd ska medges om det inte finns skäl som talar emot detta, i enlighet med Svenskt Näringslivs remissvar. Vi anser därmed att miljöfarlig verksamhet inte kan likställas med vattenkraft.

Tudelad prövning och överimplementering av Weserdomen

Weserdomen levererar ett viktigt klargörande vad gäller *icke-försämringskravet* av en vattenförekomst, ett nyckelbegrepp i ramdirektivet för vatten (RDV). Här väljer man att tillämpa den sk status quo-teorin där begreppet försämring avser varje försämring av enskild

JERNKONTORET

kvalitetsfaktor även om inte någon försämring av vattenförekomsten som helhet sker, detta i syfte att säkra ett tillräckligt skydd av EU:s vattenförekomster. Klargörandet är centralt för den svenska implementeringen där man vid prövningen ska göra en bedömning av om en ny verksamhet kan innebära en försämring av ekologisk status. Enligt remitterat förslag så ska dock prövningen även innehålla ett bedömningssteg där man analyserar om verksamheten även kan anses "äventyra möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm". Sistnämnda bedömningssteg är enligt Jernkontoret helt oklart och svårt om inte omöjligt att genomföra utan att betydande osäkerheter byggs in i prövningen. Det finns också betydande risker som följer med en tudelad prövning i form av längre handläggningstider och krav på än mer omfattande underlag från verksamhetsutövaren.

För stålföretagen skapar ett sådant förslag stora osäkerheter. Om en enskild kvalitetsfaktor som ett företag påverkar i en given vattenförekomst, t ex temperatur eller särskilt förorenande ämnen (SFÅ-ämnen), ligger inom godkänd klassgräns och företaget tänker utföra miljöförbättrande åtgärder eller behöver utöka sin produktion blir ju detta i praktiken omöjligt då detta sannolikt kommer att "äventyra möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm". Det bygger också in en begränsning i möjligheterna att fortsatt utvecklas. Detta lyfts av Uddeholms AB, ett världsledande företag inom verktygstållstillverkning.

De statusklassningar som ligger till grund för att bedöma en vattenförekomsts vattenkvalitet är redan idag bristfälliga och utgörs i många fall av expertbedömningar istället för mät- eller modelleringsdata. Förslaget att inkludera en bedömning om verksamheten "äventyrar möjligheten att uppfylla en miljökvalitetsnorm" skulle, utöver begreppets oklara definition, även bygga på redan bristfälliga bedömningar och därmed ytterligare försämrade rättsäkerheten.

Sandvik Materials Technology AB, anser att detta "begränsar våra möjligheter att utveckla verksamheten på de platser vi verkar på idag i Sverige eller i det fall nyetablering ska ske".

Jernkontoret vill understryka att stålföretagen i flera fall har diskuterat detta med sina respektive vattenråd och kommuner och vunnit gehör. Det finns en verklig oro för att en tudelad prövning ska sätta stopp för all form av samhällsutveckling. Hagfors kommun nämner att en risk är att man då inte kan öka kapaciteten av befintlig kommunal avloppsrening vilket kommer bli nödvändigt om kommunen ska kunna växa.

Bedömning av försämring

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVFMS 2013:19) om klassificering innehåller på förhand fastställda gränsvärden för samtliga kvalitetsfaktorer och parametrar och ger inte någon möjlighet till bedömningar utifrån individuella förhållanden.

Sandvik Materials Technology AB nämner i sitt remissvar att Sverige har infört gränsvärden för särskilt förorenande ämnen i sediment vid bedömning av ekologisk status och därmed infört en striktare klassning än andra medlemsländer i EU. Halter i sediment beskriver mer historiska än nutida förhållanden. Med nuvarande förslag att man utgår från HVFMS 2013:19 för att bedöma om försämring har skett kommer det att bli svårt för företaget att utöka eller ändra verksamheten på något sätt som innebär utökade utsläpp till recipient.

JERNKONTORET

Ändringstillstånd

Om en ansökan om ändringstillstånd i praktiken omvandlas till en omprövning av hela verksamheten, enligt remitterat förslag, kan detta få allvarliga konsekvenser som kan hämma stålföretagens utveckling i Sverige. Uddeholms AB lyfter följande: ”ett redan högt belastat prövningssystem och långa handläggningstider skulle ytterligare förvärras. Förslaget skulle ge en mer omfattande prövning då ändringstillstånd försvinner, vilket leder till ökad frekvens av omprövning av verksamhetens tillstånd/domar i sin helhet. Därtill kommer en stor mängd omprövningar av vattenkraften vilket i sin enskildhet ger en enorm belastning. Ökade handläggningstiden ökar risken för industriläckage – dvs att exempelvis utländska ägare väljer att satsa i andra länder där tiden mellan ansökan och beslut är avsevärt kortare. Svensk industri är viktig för Sverige, viktig för glesbygden där den ofta finns – och Sverige ligger långt framme i miljöarbetet i både handling och ambitioner.”

I ljuset av att regeringen väver in en tudelad prövning vid ansökan om ändringstillstånd alltså att ”säkerställa att verksamheten bedrivs så att den inte äventyrar uppnåendet av rätt vattenkvalitet eller kvantitet *och* inte heller riskerar orsaka en otillåten försämring av vattnets status” (sid 145 i Promemorian) så kan detta försvåra tillståndsgivandet betydligt eller t o m omöjliggöra det. Jernkontoret kan inte tänka sig att detta är meningen eller att detta är vad regeringen syftar mot, ett ohållbart system med långa och tunga handläggningstider som leder till ett dåligt investerarklimat i Sverige.

Undantag

Vi anser att de i nuläget begränsade undantagsmöjligheterna, kombinerat med den restriktiva tillämpningen av undantag hos Vattenmyndigheterna, inte går i linje med vattenramdirektivets principer om en hållbar vattenhantering. Hållbarhet betyder att ekologiska, sociala, och ekonomiska intressen ska samsas inom ramen för en samhällsnyttig utveckling. Överfört i vattenspråk betyder det att verksamheter som orsakar en försämring av en vattenförekomst status bör omfattas av undantagsbestämmelsen så att åtgärder kan sättas in för att minska verksamhetens påverkan på vattenmiljön i största möjliga utsträckning.

I nuläget gäller undantagsbestämmelserna i RDV enbart för försämring av MKN från hög till god status. I praktiken blir det ytterst få vattenförekomster som omfattas av bestämmelsen när det handlar om miljöfarlig verksamhet som t ex stål- och gruvföretag. Detta påpekades av LKAB (intressentföretag till Jernkontoret) som konstaterar att bestämmelsen inte får någon egentlig effekt för deras verksamhet. Exemplet från LKAB är inte ovanligt inom metallbranschen där många vattenförekomster har lägre status än god i huvudsak på grund av SFÄ-ämnena som utgörs av olika metallhalter i vatten. Här kommer undantag för sänkta kvalitetskrav in som enda möjlighet för kunna fortsätta bedriva verksamhet och i förlängningen fortsätta utvecklas, och företagen är därför helt beroende av att Vattenmyndigheterna gör samma tolkning och fattar beslut om undantag.

Slutord

Jernkontoret vill påpeka att det lagförslag som Svenskt Näringsliv med flera organisationer lagt fram endast löser en del av problemen rörande det svenska genomförandet av vattendirektivet. Det återstår stora och komplicerade frågor att lösa. Sverige bör därför omgående i sin helhet se över hela genomförandet av ramdirektivet vilket praktiskt innebär att delta aktivt i den översyn av RDV som nu pågår på EU nivå och som ska vara klart 2019.

JERNKONTORET

JERNKONTORET

Bo-Erik Pers
Verkställande direktör

Sophie Carler
Senior Advisor